

PLATFORMA

ZA HRVATSKU VLADAVINE PRAVA

Osvrt na prvih 100 dana rada Vlade premijera Tihomira Oreškovića

29. travnja 2016.

**NA
PUTU...
DO
DNA**

Financijski
podržava

Nacionalna
zaklada za
razvoj
civilnoga
društva

Povodom prvih 100 dana Vlade RH, Platforma 112 - koalicija organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom ljudskih prava i demokratizacijom - donosi izvještaj o svom viđenju rada Vlade RH u njenih prvih 100 dana.

Iako je proces formiranja Vlade deklarativno imao za cilj okupiti kompetentne ljude sa znanjima i političkom voljom za nužne reforme, nakon 100 dana pokazalo se da je jedina „reforma“ na kojoj se sustavno radi ona kojoj je cilj Hrvatsku pretvoriti u neliberalnu demokraciju u kojoj nema mjesta kritičkom mišljenju, demokratskom pluralizmu izražavanja, slobodi medija, poštivanju ljudskih prava i različitosti. S druge strane, najavljene reforme Domoljubne koalicije i Mosta nezavisnih lista u padaju već na pokušajima prvih iskoraka i to uslijed učestalih, medijski posredovanih razmirica i razmimoilaženja vladajućeg trijumvirata, kojima se povremeno priključuje i Predsjednica.

Predsjednik Vlade Orešković, ali i cijela vladajuća koalicija izbjegavaju prihvatiti odgovornost za cjelinu funkcioniranja Vlade, što je nedopustivo. Prijedlozi zakona i javnih politika dosad upućeni u Sabor su minimalni i nekoordinirani, što niti ne treba čuditi s obzirom da Vlada funkcionira na temelju tri različita i još uvijek neusklađena dokumenta koji su nastajali u različitim fazama - odgovora Domoljubne koalicije Mostu tijekom pregovora o sastavljanju Vlade, prezentacije mandataru Oreškovića prilikom izglasavanja povjerenja Vladi te Smjernica podijeljenih sarskim zastupnicima.

Demokratska regresija i ugrožavanje temeljnih ljudskih prava

Iako je Hrvatska već nekoliko godina punopravna članica Europske unije, nova je Vlada pokazala da, suprotno vrijednostima upisanim u Ustav Republike Hrvatske i akte Europske unije, u djelo provodi obećanje prvog potpredsjednika Karamarka dano tijekom izborne kampanje: „Svatko u svojoj sobi, dvorištu i kući može misliti što hoće, ali na javnoj sceni sigurno ne.“¹ U samo nekoliko tjedana Vlada je odabirom povjesničara s osvjedočenim revizionističkim tendencijama² i aktivista „U ime obitelji“³ Zlatka Hasanbegovića za ministra kulture, ali i nizom izjava i postupaka, kao i propusta čelnih ljudi Vlade da reagiraju na prijetnje i nedemokratske istupe pripadnika vladajuće koalicije, ozbiljno ugrozila temeljne demokratske institucije i dovela u pitanje građanske slobode i društveni pluralizam. Činjenica da se „odustalo“ od izrade najavljanog „Registra izdajnika“ ne znači da se on u zbilji i te kako ne izrađuje. U tom su registru kritički nastrojani novinari i mediji, kritičko civilno društvo i nezavisna kulturna scena. Činjenica da je više od 5000 uglednih kulturnih djelatnika/ca potpisalo peticiju protiv ministra kulture ide u prilog zaključku da ova Vlada doprinosi produbljenju podjela u našem društvu.

Na prosvjedu protiv odluke Vijeća za elektroničke medije pozivalo se na nacionalnu mržnju i diskriminaciju te se javno skandiralo ustaškim pozdravom „Za dom spremni“. Sudjelovanje potpredsjednika Sabora na prosvjedu dalo je šovinističkom ekscesu službeni pečat. Posebno zabrinjava činjenica da policija tijekom, a ni po završetku okupljanja nije procesuirala odgovorne za govor mržnje, dok nitko od predstavnika izvršne vlasti ovakav izljev mržnje na instituciju RH nije javno osudio.³

1 <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/karamarko-hdz-je-najsnaznija-infrastruktura-za-promjene-u-hrvatskoj---334314.html>

2 <http://narod.hr/hrvatska/tko-je-dr-sc-zlatko-hasanbegovic-novi-ministar-kulture>

3 <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/413664/Prosvjednici-blokirali-srediste-Zagreba-traze-pomilovanje-za-Marka-Jurica.html>

Netransparentnim i arbitrarnim postupcima, i to po političkom ključu, izvršene su promjene čelnih ljudi na HRT-u koji su nastavili s politizacijom i klerikalizacijom programa javnog medijskog servisa svih građana.⁴ Pod egidom sprječavanja širenja nacionalne i vjerske mržnje, HRT je uveo politički oktroiranu cenzuru satiričnog sadržaja.⁵ Također, samo pet dana po dolasku na funkciju, ministar kulture ukinuo je Povjerenstvo za neprofitne medije⁶, da bi u Državnom proračunu za 2016. s projekcijama za naredne dvije godine bilo ukinuto i daljnje financiranje neprofitnih medija kao zasebne kategorije proračuna matičnog resora kulture⁷.

Sustavni politički pritisak vladajućih na medije ozbiljno ugrožava slobodu izražavanja, dok potiranje neprofitnih medija ozbiljno narušava prepoznavanje i integraciju marginaliziranih skupina i problema s kojima se suočavaju.⁸

U više navrata članovi Vlade i vladajuće koalicije, od potpredsjednika Vlade Tomislava Karamarka do ministra kulture Zlatka Hasanbegovića i saborskog zastupnika Ladislava Iličića, artikulirali su temeljno neprijateljstvo prema organizacijama civilnog društva koje se bave zaštitom ljudskih prava i demokratizacijom, kao i slobodom građanskog djelovanja i udruživanja.⁹

Drastična rezanja financija namijenjenih Zakladi za razvoj civilnog društva, kao i sustavno opstruiranje nastavka djelovanja Zaklade Kultura Nova, upornim poništavanjem natječaja za članove Upravnog odbora, nedvojbeno govore o napadu Vlade na kritički dio civilnog društva i organizacije koje kulturnim djelovanjem pro-

pituju ili kritiziraju postojeće društveno stanje. U svom križarskom pohodu na nekolicinu „nepodobnih“ organizacija, iz ideoloških se razloga ruši ukupan sustav suradnje države i civilnog društva građen godinama, još od 1998. godine i ulaska RH u Vijeće Europe, a služi kao ogledni primjer u kontekstu europskih integracija te djeluje kao važno uporište međunarodne reputacije RH¹⁰. Urušavanje sustava svoju je kulminaciju doživjelo usvajanjem Uredbe o raspodjeli prihoda od igara na sreću za 2016. godinu, kojom su izdvajanja za razvoj civilnog društva s prošlogodišnjih 14,21% pala na 6,88%, i to u trenutku dok je o njoj raspravljalo Vladino savjetodavno tijelo.¹¹ Time je Vlada pokazala svoje „razumijevanje“ demokratskog dijaloga.

Najviši dužnosnici i dužnosnice vlasti u više navrata ostali su bez reakcije na umanjivanja zločina ustaške države, odnosno na nasrtaje povijesnog revizionizma, ili su pak reagirali kroz floskulu „osude svih totalitarizama“, nastojeći tako u istu ravan staviti fašizam i antifašizam. Posljedica potonjeg je atmosfera prešutnog odobravanja svijui koji pretendiraju na povijesnu rehabilitaciju ustaškog režima te relativizaciju korištenja njegove simbolike. No, takav je stav rezultirao i bojkotom službene Vladine komemoracije povodom 71. obljetnice proboja iz logora Jasenovac od strane židovskih, srpskih i organizacija boraca iz narodno-oslobodilačkog rata – dakle onih u čiji se spomen i čast komemoracija i održava.¹² Bojkot upućuje na neiskren odnos Vlade prema žrtvama Drugog svjetskog rata i relativiziranje antifašizma.

Sramotno je da se u sklopu službene komemoracije uz vijence državnih delegacija, uz pristanak ravnateljice JUSP Jasenovac koji je dala u nazočnosti ministra kulture, položio i vijenac revizionista iz tzv. Hrvatske nacionalne platforme i tzv. Društva za istraživanje trostrukog logora Jasenovac, na kom su uz nevine žrtve ustaškog logora spomenuti i ubijeni o poraču.¹³

4 <http://www.vecernji.hr/hrvatska/smjene-na-hrt-urazrijesen-sasa-runjic-jozo-barisic-imenovan-za-ravnatelja-programa-1066859>

5 <http://net.hr/danas/hrvatska/hrt-ukida-montirani-proces-uz-suludo-obrazlozenje-emisija-raspiruje-vjersku-i-nacionalnu-netrpeljivost/>

6 <http://faktograf.hr/2016/02/01/hasanbegovic-prestala-je-potreba-za-strucnim-povjerenstvom-za-neprofitne-medije/>

7 <http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2016-godina>

8 <http://faktograf.hr/2016/03/10/mediji-opet-na-metiministra-kulture/>

9 <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/414174/Civilno-drustvo-je-duboko-bolesno-i-podrzava-ideologiju-SDP-a-i-HNS-a.html>

10 <http://www.osce.org/ukraine/76889?download=true>

11 <https://vlada.gov.hr/sjednice/16-telefonska-sjednica-vlade-republike-hrvatske/18872>

12 <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/422941/Kraus-Zbog-relativizacije-ustastva-bojkotirat-cemo-komemoraciju-u-Jasenovcu.html>

13 <http://www.jutarnji.hr/stradalima-u-logoru-od-1941----1951---ravnateljica-jasenovca-ispricala-se-zbog-vijenca-hrvatske-nacionalne-platforme/1568142/>

Neprestanim inzistiranjem na jednoj istini o Domovinskom ratu sužava se prostor za višeslojne interpretacije kao i različite poglede na ratna zbivanja, a opetovanim spominjanjem da je “jedini temelj Republike Hrvatske Domovinski rat”, dovodi se u pitanje pobjeda nad fašizmom upisana u Izvorišne osnove Ustava Republike Hrvatske.

Cjelokupni dojam je pojačan i odgovorom Predsjednice Republike na otvoreno pismo zastupnika srpske zajednice¹⁴, u kojem ona s pozicije osobe odgovorne za sveukupni demokratski poredak krivnju za porast netolerancije svaljuje na manjine i na aktiviste za ljudska prava koji svojim djelovanjem „iritiraju“ većinu. Predsjedničin odgovor služi stoga kao opravdanje za fizičko nasilje kojem je bio izložen novinar i publicist Ante Tomić u Splitu, a adekvatna reakcija Ministarstva kulture i u ovom je slučaju izostala. Dapače, Ministarstvo kulture krajnje je neadekvatno poručilo Tomiću, ali i svima ostalima, da trebaju snositi odgovornost za javno izgovoreno riječ, potvrdivši još jednom da sustavno u djelo provode samo „politiku slobodnog mišljenja i govora unutar vlastita četiri zida“.¹⁵

Iako je u ovakvom političkom i društvenom okruženju gotovo bespredmetno razmatrati promjene u pojedinim javnim politikama, niže donosimo osvrt na one politike čiji sadržaj i provedbu kao organizacije sustavno pratimo.

Rodna ravnopravnost

Na inicijativu ministrice Bernardice Juretić, odnosno, Ministarstva socijalne politike i mladih, predložene su izmjene Zakona o ravnopravnosti spolova.¹⁶ Jednomjesečna javna rasprava o izmjenama zakona završila je krajem ožujka. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova nije bila upoznata sa planovi-

14 <http://www.jutarnji.hr/predsjednica-pupovcu--da-porasla-je-nesnosljivost--ali-to-je-pocelo-prije-ove-vlade--bivsi-premijer-je-rekao--ili-mi-ili-oni---a-u-novostima-se-izrugivalo-s-hrvatskom-himnom-/1520106/>

15 <http://www.monitor.hr/clanci/ministarstvo-kulture-otvoreno-i-javno-poziva-na-ulicni-linc-kriticara-vlasti/164649/>

16 <http://www.libela.org/sa-stavom/7255-predlozene-izmjene-zakona-o-ravnopravnosti-spolova-koje-ne-podrzava-pravobranite/>

ma Ministarstva socijalne politike i mladih o predloženim izmjenama Zakona. Izmjenom Zakona o ravnopravnosti spolova trebalo bi se urediti pitanje sveobuhvatne zaštite od viktimizacije u cilju potpunog usklađivanja članka 2. Zakona o ravnopravnosti spolova s odredbom članka 24. Direktive 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanju zapošljavanja i rada. Također, izmjenama Zakona bi se trebala ispraviti „nomotehnička pogreška u članku 6. stavku 1. Zakona o ravnopravnosti spolova, kako bi se izbjeglo nepotrebno ponavljanje teksta istog sadržaja“. Prema mišljenju Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, predložene izmjene zakona koje dolaze iz Ministarstva socijalne politike i mladih ne idu u smjeru jačanja pravne zaštite, što je bio cilj preporuke Europske komisije koja predstavlja temelj za predložene izmjene zakona, već se dodatno komplicira pristup pravnoj zaštiti.

Sigurnosne politike

U području sigurnosne politike, Vlada je najavila usmjeravanje sigurnosne politike prema konceptu tzv. domovinske sigurnosti. Do danas javnosti nije jasno objašnjeno što bi taj koncept trebao značiti, niti je Vlada najavila početak izrade nove Strategije nacionalne sigurnosti. Ovo je dovelo do zabrinutosti dijela javnosti da će se politike provoditi u smjeru militarizacije društva (najava ponovnog uvođenja vojnog roka)¹⁷ i korištenja oružanih snaga u ne-vojne svrhe. Potonje je posebno došlo do izražaja usvajanjem zakonodavstva koje omogućava angažman oružanih snaga na granicama RH u asistiranju policiji, pri čemu je, što je utvrdila Povjerenica za informiranje, došlo do povrede zakonom propisane procedure javnog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću. To otvara pitanje ustavnosti donesenog zakona. Usvajanjem Državnog proračuna za 2016. godinu i ova je Vlada propustila povećati transparentnost proračuna MORH-a, ne prikazujući sumu izdvojenu za rad VSOA-e. Također, Vlada nastavlja sa tajenjem podataka o izvozu vojne opreme u inozemstvo.

17 <http://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/303344/vladajuca-koalicija-zeli-ponovno-uvesti-obavezan-vojni-rok>

Ipak, najveću zabrinutost u području sigurnosne politike izazvala očigledno nesinkronizirana inicijativa Predsjednice i premijera koji su pokazali veliku neodgovornost prilikom razrješenja starih i imenovanja novih čelnih ljudi sigurnosno-obavještajnog sustava, ravnatelja SOA-e i ravnatelja Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost koja je rezultirala grubom povredom procedure.¹⁸

Učestali verbalni sukobi između ministra unutarnjih poslova Orepčića i potpredsjednika Vlade Karamarka oko smjena u MUP-u također upućuju na moguću politizaciju MUP-a. Pozitivnim treba istaknuti otvorenost MUP-a za suradnju sa organizacijama civilnog društva, kao i najave strukturnih reformi koje bi trebala pojačati učinkovitost rada MUP-a iako je još uvijek prerano zaključavati hoće li do najavljenih reformi uopće doći te mogu li povećati učinkovitost rada policije.

Izbjeglička kriza

U posljednja tri mjeseca po pitanjima migracija i izbjeglištva pratili smo značajne promjene u smjeru veće restriktivnosti, militarizacije i kriminalizacije ljudi i solidarnosti, a čini se kako su upravo to i strateški smjerovi Vlade. Svjedočili smo zatvaranju tzv. Balkanske rute sa značajnim posljedicama po sigurnost putovanja za izbjeglice kao i EU-Turska dogovoru koji nije u skladu s međunarodnim pravom i EU direktivama. Strahujemo da će ova odluka potaknuti krijumčarenje ljudima. S obzirom na moralnu i političku odgovornost koju RH ima prema izbjeglicama, pozdravljamo napore MUP-a da se krene sa realokacijom izbjeglica u Hrvatsku, ali ne vidimo dovoljnu posvećenost Ministarstva socijalne politike i mladih, Ministarstva znanosti obrazovanja i sporta kao i drugih nadležnih tijela tom procesu. Stoga je od ključne važnosti da se donese Migracijska politika 2016.-2018. koja bi uz ostala polja, jasno definirala integracijsku politiku RH prema izbjeglicama koje će doći putem preseljenja, premještanja ili uobičajenog traženja međunarodne zaštite.

U Zimskom prihvatno-tranzitnom centru u Slavanskom Brodu proteklih su mjeseci u

različitim dijelovima centra pod strogim nadzorom policije boravile obespravljene, prisilno zadržane, pritvorene i u potpunoj neizvjesnosti sistemski zastrašene osobe svih dobnih skupina, različitih nacionalnosti i zemalja podrijetla. Neovisni promatrači, mediji kao ni velika većina volontera jedno vrijeme nije imala pristup sektorima u kojima se prisilno zadržavaju ljudi, iako se ta praksa pred kraj rada centra ipak promijenila. Dio ljudi koji nije bio zatvoren u kampu u Slavanskom Brodu našao se na ulicama Zagreba, točnije na Glavnom kolodvoru pokušavajući napustiti RH u skladu s policijskim rješenjem. Premda je i ovim ljudima bilo potrebno osigurati smještaj, hranu i ostale osnovne potrebe, a usprkos video snimkama i fotografijama tih ljudi, to se nije dogodilo. Premještanjem posljednjih izbjeglica iz Zimskog prihvatno-tranzitnog centra u Prihvatilište za tražitelje azila Porin ili Prihvatni centar za strance Ježevo (koji je de facto detencijsko-deportacijski centar) omogućen je kvalitetniji smještaj izbjeglicama u RH, ali se dovodi u pitanje sloboda kretanja onih koji su smješteni u centru Ježevo.

Obrazovanje

Najavljena kurikularna reforma koja je započeta tijekom 2015. godine naišla je na blokadu obrazovnih vlasti i kontradiktorne poruke vodećih političara.¹⁹ Programske smjernice Vlade s istaknutim prioritetima u obrazovnom polju sadržavale su formulaciju „zaustaviti proces kurikularne reforme“ koja je izmijenjena nakon reakcije škola, obrazovnih stručnjaka i organizacija civilnoga društva. U tijeku je stručna rasprava koja traje do 1. svibnja, nakon čega je najavljena i javna rasprava. Obje bi rasprave trebale definirati odluku o uvođenju obrazovnog procesa usmjerenog ka ishodima učenja, za razliku od dosadašnje provedbe nastavnog plana i programa, kao i model uvođenja. No, iako čelnici Vlade i ministar Šustar ponavljaju da se kurikularna reforma nastavlja, različiti pokazatelji govore drugačije. Osim najavljene odgode eksperimentalne provedbe za jesen iduće školske godine (2017/2018.), nisu osigurana financijska

¹⁸ <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/tihomir-oreskovic-potpisao-razrjesenje-dragana-lozancica-2---431186.html>

¹⁹ <http://www.novolist.hr/Vijesti/Hrvatska/Boris-Jokic-U-zemlji-punoj-crnila-kurikularna-reforma-cini-se-kao-bolja-perspektiva>

sredstva za podršku kurikularnoj reformi kroz Europski socijalni fond niti dostatna sredstva u državnom proračunu. Jednako tako, nije osigurana administrativna i pravna podrška Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta uvođenju kurikularne reforme u škole kao i podrška dodatnom obrazovanju i usavršavanju nastavnika od strane Agencije za odgoj i obrazovanje. Upitna je i daljnja podrška radu Ekspertne radne skupine, kao i podrška provedbi Strategije znanosti, obrazovanja i tehnologije.

Vanjska politika

U vanjskoj politici zamijećena je veća usklađenost s Uredom Predsjednice RH, te zakret vanjske politike prema tzv. Višegradskoj skupini. Zabrinjava da prilikom bilateralnih i multilateralnih susreta ministara Kovača s predstavnicima Mađarske i Poljske, te šire, Predsjednice s predstavnicima Makedonije, hrvatski dužnosnici nisu istaknuli zabrinutost za stanje vladavine prava i ljudskih prava u tim zemljama. Nedopustivo je da prilikom posjeta Predsjednika Erdoğana predstavnici vladinih institucija nisu u javnosti čak niti u diplomatskom tonu spomenuli teška kršenja ljudskih prava izbjeglica i građana Turske te ozbiljne probleme s političkom kontrolom pravosuđa. Ovo upućuje na zaključak da RH u svojoj vanjskoj politici ne uzima u obzir kvalitetu zaštite ljudskih prava i demokracije u zemljama s kojima gradi međunarodne odnose, i na taj način daje legitimitet tim Vladama da nastave s povredama ljudskih prava i derogiranjem vladavine prava. S druge strane, Hrvatska blokira otvaranje pregovaračkog poglavlja 23 između Srbije i EU²⁰, pozivajući se upravo na manjak demokratskih standarda. Jasno je da to nije principijelno polazište Hrvatske, već se time zloupotrebljava proces pristupanja Srbije Uniji za rješavanje bilateralnih pitanja (a nikako ne radi ukazivanja na demokratske deficite u Srbiji, primjerice po pitanju medijskih sloboda), čime se krši saborska Deklaracija o promicanju europskih integracija u jugoistočnoj Europi²¹ iz 2011. godine. Konačno, zabrinutost izražavamo i prema drastičnom smanjenju proračunskih

²⁰ <http://m.tportal.hr/vijesti/423371/Hrvatska-zaustavila-put-Srbije-u-EU.html>

²¹ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_10_121_2379.html

sredstava za rad MVEP-a na temi međunarodne razvojne suradnje čija je proračunska linija smanjena s 12.5 milijuna kuna na svega 1,5 milijuna kuna.²² Time je poslan jasan signal da RH u svojoj vanjskoj politici neće koristiti mehanizme međunarodne razvojne suradnje koji su danas gotovo dominantno obilježje suvremenih vanjskih politika te jedna od pristupnih obveza RH u odnosu na EU.

Socio-ekonomske politike

Socio-ekonomske politike su bez vidljivih znakova glavnih strukturnih reformi obećanih u predizbornom razdoblju, a nužnih za modernizaciju hrvatskog gospodarstva i generiranje zapošljavanja, koji je temelj za realizaciju socio-ekonomskih prava svih građana. Najave i predizborna obećanja reforme javne uprave i teritorijalnog preustroja nemaju jasnu političku potporu što i dalje otvara prostor neefikasnosti i klijentelizmu. Usvojeni Državni proračun za 2016.²³ je u suštini vrlo sličan prethodnome, no potpuno suprotno predizbornim obećanjima, proračun otkriva smanjenje ulaganja u ključne sektore poput obrazovanja, a podsjećamo da je povećanje proračuna za obrazovanje i znanost bio jedan od ključnih zahtjeva MOST-a prema Domoljubnoj koaliciji i Koaliciji Hrvatska raste²⁴. Vlada proklamira smanjenje javnog duga kao ključno pitanje proračunske politike, no vidljivo je da će to smanjenje javnog duga platiti isključivo građani kroz smanjenje opsega ili kvalitete javnih usluga, dok su mogućnosti smanjenja rashoda kroz povećanje efikasnosti administrativnog aparata, unapređenje upravljanja javnom nabavom ili pak povećanje prihoda kroz sveobuhvatnu poreznu reformu, koja bi osigurala pravičniju raspodjelu poreznog tereta između bogatih i siromašnih, ostala po strani.

Zabrinjavajuće je da se mjere štednje ne realiziraju obećanim strukturnim reformama,

²² <http://www.mvep.hr/files/file/2016/160421-proracun-mvep-za-2016-godinu-s-projekcijama-za-2017-i-2018-godinu.pdf>

²³ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_03_26_776.html

²⁴ <http://www.h-alter.org/vijesti/izborna-obećanje-ludom-radovanje-sto-se-od-preizbornih-obećanja-nalazi-u-proracunu>

nego smanjenjem ulaganja u ljude što smatramo ključnom polugom ekonomskog i društvenog razvoja Hrvatske. Također, promjene u sektoru zdravstva poput najave poskupljenja dopunskog osiguranja, uvođenja tzv. dodatnog zdravstvenog osiguranja za one dubljeg džepa, ili plaćanja hitne medicinske pomoći²⁵ dodatni su signali da ulaganje u ljude nije prioritet ove Vlade, s obzirom da će te mjere ugroziti najranjiviji dio populacije u državi – starije i siromašne osobe. Ove promjene su indicije da Hrvatska ide u smjeru komercijalizacije zdravstvenog sustava, što bi u zemlji s demografskim, epidemiološkim i ekonomskim karakteristikama poput Hrvatske neminovno značilo značajno smanjenje prava na zdravstvenu zaštitu građana i jednakost pristupa javnozdravstvenom sustavu. Uz to Nacionalni program reformi²⁶ u području zdravstva ponovno predviđa izdvajanja odnosno reorganizaciju rada pojedinih nemedicinskih funkcija kao što je pranje rublja, čišćenje nemedicinskih površina, tehničke službe održavanja i drugih pratećih službi: što se zapravo može tumačiti kao ponovni pokušaj „outsorcinga“ ovih usluga i to baš u području zdravstva za koje se u drugim zemljama pokazalo kao neefikasnim i kontraproduktivnim. Podsjećamo da su sindikati prikupili više od 600 000 potpisa protiv izdvajanja pomoćnih poslova u javnom i državnom sektoru još za vrijeme prošle Vlade²⁷.

Najavljene izmjene prava radnika u pogledu odlaska u mirovinu²⁸ samo potvrđuju da se ova Vlada odlučila za implementaciju neoliberalnih politika umjesto jačanja socijalne države i razvoj kroz povećanje kvalitete života građana. Uz uvažavanje činjenice da Hrvatska ima ozbiljan problem s održivošću mirovinskog sustava, moramo iskazati razočaranje da se umjesto politike povećanog zapošljavanja i upravljanja migracijama u cilju promjene omjera zaposlenih i onih u mirovini, i u ovom sektoru kreće s rezanjem već postojećih prava radnika i građana.

25 <http://vijesti.hrt.hr/328645/hoce-li-poskupjeti-dopunsko-osiguranje>

26 <https://vlada.gov.hr/sjednice/17-sjednica-vlade-republike-hrvatske-18896/18896>

27 <http://vijesti.hrt.hr/249351/sindikati-o-rezultatima-prikupljanja-potpisa-protiv-outsorcinga>

28 <http://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/310808/sa-67-godina-u-mirovinu-od-2028-porezna-irovinu-za-dvije-godine>

Nacionalni program reformi najavljuje i uvođenje „imovinskog i/ili dohodovnog cenzusa (izgleda da se Vlada još nije odlučila za vrstu cenzusa koji u svojoj primjeni imaju značajne razlike i posljedice) i to prvo za dječji doplatak.

Gotovo sva predizborna obećanja Domoljubne koalicije koja su išla u smjeru povećanja kvalitete života građana izbačena su iz proračuna za 2016. i iz projekcija za 2017. i 2018. godinu: smanjenje PDV-a (opća stopa) sa 25% na 23%, rast mirovina do 60% prosječne plaće tijekom mandata, 5% veće porodiljne naknade i 1000 eura po novorođenom djetetu, što još jednom dokazuje da bi sve stranke koje pretendiraju na preuzimanje izvršne vlasti trebale na izbore izaći sa prijedlogom proračuna jer je to jedini realni instrument za procjenu izvedivosti i održivosti predizbornih programa.

Vlada nije provela javnu raspravu o reformskom paketu (Nacionalni program reformi) koji će biti predstavljen Europskoj komisiji krajem travnja; praksu da se ključne ekonomske i društvene reforme prvo komuniciraju sa vanjskim dionicima, a ne građanima RH smatramo krajnje štetnom za izgradnju povjerenja u političke institucije i sudjelovanje građana u donošenju odluka čime su građani svedeni na glasačke objekte koji se kao akter javnih politika pojavljuju isključivo u predizborno vrijeme kada im se otvoreno nude programi za koje se unaprijed zna da se neće niti pokušati implementirati.

Pitamo se koliko bi ljudi glasalo za program ove Vlade da je na izbornim plakatima pisalo: smanjit ćemo proračun za obrazovanje i kulturu, smanjit ćemo određena socijalna davanja, uvest ćemo imovinski cenzus za dječji doplatak, odustat ćemo od sveobuhvatne reforme teritorijalnog ustroja i javne uprave, povećat ćemo dob za odlazak u mirovinu i smanjiti broj zanimanja sa beneficiranim radnim stažom, uvest ćemo „nadstandard“ u javnozdravstveni sustav za one koji si mogu platiti bolju i bržu uslugu, povećat ćemo cijenu dopunskog osiguranja za 30 posto, povećati najviši iznos sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite s 2000 kn na 3000 kn za one koji nemaju dopunsko zdravstveno osiguranje, smanjiti ćemo ukupan broj bolničkih kreveta za akutno liječenje za 772 kreveta, te riješiti pitanje opterećenja hitne pomoći na način da penaliziramo „neopravdano“ plaćanje te usluge?

Suzbijanje korupcije

Politika suzbijanja i borbe protiv korupcije nije istaknuta kao prioritet aktualne Vlade. Izrazito je zabrinjavajuće smanjenje proračuna DORH-a skoro za jednu trećinu, unatoč javnom apelu ove institucije oko manjka sredstava i loših uvjeta rada. Takva rezanja mogu i vjerojatno će rezultirati drastičnim smanjenjem opsega istraga korupcije i za druga kaznena djela od posebne važnosti za demokratski poredak, poput istraga ratnih zločina i zločina iz mržnje.

Najave ukidanja tzv. poreznog USKOK-a²⁹ koji je osnovan na preporuku Europske komisije još jedan je od argumenata za ocjenu nespremnosti Vlade da se posveti borbi i suzbijanju korupcije. Porezni USKOK iznimno je važno specijalizirano tijelo za praćenje i otkrivanje financijskog kriminala, a služi kao potpora radu Državnog odvjetništva Republike Hrvatske s obzirom na osjetljive financijske istrage koje se provode prije formalnog pokretanja postupka.

Dodatno, većina mjera iz Akcijskog plana uz Strategiju suzbijanja korupcije i dalje se ne provodi. Antikorupcijska politika bi, uz reformu javne uprave, teritorijalni preustroj i građanski odgoj trebala biti temelj proklamiranih reformi.

Civilne žrtve rata

Ni u planovima Vlade, niti u proračunu nema mjesta za priznanje patnji svih civilnih žrtava rata te za usvajanje zakonske regulative vezane uz prava neposrednih i posrednih civilnih žrtava rata, žrtava torture i prava srodnika nestalih, poginulih i ubijenih osoba. Nakon *Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu*³⁰ izglasanog prošle godine, najavljene su izmjene i dopune *Zakona o vojnim i civilnim invalidima rata*³¹ koje se više ne spominju.

29 <http://m.tportal.hr/vijesti/424447/Most-je-protiv-ukidanja-poreznog-USKOK-a.html>

30 http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_09_97_1888.html

31 http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_06_103_1367.html

Okoliš i održivi razvoj

Politika zaštite okoliša jedina je politika nove Vlade u kojoj se naziru neki pozitivni pomaci, no s obzirom na niz nedosljednosti još je uvijek prerano za ocjenu stanja. Ipak, Vlada je u svojim ključnim smjernicama usvojila privremeni moratorij na izgradnju termoelektrana te moratorij na dosadašnji projekt istraživanja i eksploatacije ugljikovodika na području Jadranskog mora, čime je udovoljeno jednom dijelu zahtjeva udruga za zaštitu okoliša. Udruge su nakon toga tražila trajno odustajanje od fosilnih projekata, na što se Vlada nije očitovala.

Pojedini ministri u Vladi izražavali su različite stavove o navedenim projektima. Primjerice, ministar zaštite okoliša Dobrović iskazivao je uvjerenje da u novoj energetske strategiji ne može biti mjesta za termoelektranu Plomina C³², dok je ministar poduzetništva i obrta Horvat uvjeravao javnost kako Vlada nije odustala niti od Plomina C, niti od bušenja Jadrana³³.

Pozitivan je i zaokret u sektoru gospodarenja otpadom, gdje ministar Dobrović zagovara odvojeno prikupljanje i recikliranje otpada te se protivi izgradnji spalionica otpada³⁴. Međutim, unatoč najavama ministra o uvođenju moratorija na regionalne centre za miješani otpad, aktivnosti štetne po okoliš u pojedinim regionalnim centrima nisu zaustavljene - u njih se dovozi i odlaže miješani otpad iz raznih dijelova Hrvatske i ugrožava okoliš te njihovi direktori najavljuju izgradnju postrojenja koja će taj otpad pripremiti za spaljivanje.

32 <http://www.vijesti.rtl.hr/novosti/hrvatska/1927040/dobrovic-za-ocekivati-je-da-ce-nova-energetska-strategija-odustati-od-izgradnje-te-na-ugljen-plomina-c/>

33 <http://ipress.rtl.hr/hrvatska/ministar-horvat-vlada-se-nije-odrekla-plomina-c-43046.html>

34 <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/424760/Dobrovic-Umjesto-spaljivanja-otpad-cemo-reciklirati.html>

Umjesto zaključka

Platforma 112 izražava svoju duboku zabrinutost zbog postupaka nove Vlade koji urušavaju dosegnutu kvalitetu demokracije i poštivanja ljudskih prava te traži da se hitno i bezrezervno prestane s rastakanjem demokratskih institucija, urušavanjem socijalne države, te ugrožavanjem slobode medija, opstruiranja građanskog udruživanja, slobodnog kulturnog stvaralaštva i kritičkog civilnog društva. Također, traži se prestanak koketiranja s revizionizmom te javna osuda i primjereno sankcioniranje svih proustaških pojava u društvu, u čemu smjena ministra Hasanbegovića treba biti prvi, ali nikako i zadnji korak.

Nastavi li ovako, ova će Vlada Hrvatsku odvesti na stranputicu defektne, neliberalne demokracije ili čak otvorenog autoritarizma – za što nema mandat hrvatskih birača. Demokracija nije vladavina većine nad manjinom, već sustav koji štiti sve građane i brani prava svih manjina; sustav u kojem sloboda pojedinca prestaje tamo gdje počinju prava druge osobe; sustav u kojem pojedinci i skupine imaju pravo u javnosti izražavati kritičke stavove i mišljenja. To je ono što su birači odabrali.